No. 90.

JAVASCHE COURANT.

DINGSDAG *den 3den Augustus* 1830.

OFFICIEEL GEDEELTE.

EXTRACT *uit het Register der Handelingen en Resolutien van den Gouverneur Generaal in Rade.*

BUITENZORG, *den 24sten julij 1830.* (No. 46.)

Gelezen enz.
Is goedgevonden en verstaan:
1°. Enz.
5°. Met referte voor zoo veel noodig tot § 9 van art 64, van het besluit de dato 31 mei 1828 no. 30, (staatsblad no. 46) en met buiteneffectstelling van art. 2, der resolutie van den 10den april 1827 no. 35, als nog te verklaren, dat alle meerdere rendementen, van de op *Java* en *Madura* verkocht wordende onuitgeloste pandgoederen, zullen komen ten voordeele van het kollegie van boedelmeesteren te *Batavia*, ter gedeeltelijke bestrijding der kosten voor het onderhoud van het Chinesche hospitaal aldaar.
Extract enz.

Accordeert met voorschreven register.
De Adjunct Secretaris,
VAN OLPEN.

IN-OFFICIEEL GEDEELTE.

EUROPESCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den 19den maart jl.*

Gisteren heeft zich de groote deputatie van de kamer der gedeputeerden naar het paleis der Tuilerien begeven, ten einde Z. M. den Koning het adres van antwoord derzelve kamer op Z. M. aanspraak bij de opening der zitting van de wetgevende vergadering aan te bieden. Daar de monarchale bladen de leden, die bekend waren, als hunne partij te zijn toegedaan, hadden aangemaand, om zich te onthouden van deel te nemen aan deze bezending, waren verscheidene andere gedeputeerden, ook van de zijde der gematigde monarchalen, opgekomen, ten einde des noods hunne plaats te vervullen. Naar dien echter van de door het lot aangewezene leden slechts een, en wel ter zake van ongesteldheid, afwezig was gebleven, is de president, de heer *Royer Collard*, door niet minder dan vijftig leden vergezeld geworden.

Z. M. de Koning heeft de bezending ontvangen, zittende op zijnen troon, omringd door de groot-officieren van de kroon en de ministers. Van deze laatstgenoemden was alleen de minister van justitie, *Courvoisier*, niet tegenwoordig, en wel uit hoofde van ongesteldheid. Volgens de constitutionelen gaven de heeren ministers *Montbel*, *d' Haussez*, *de Bourmont* en *de Chabrol* bewijzen, dat het belangrijke van het oogenblik indruk maakte op hun gemoed, en bespeurde men daarentegen bij den eersten minister, den heer *de Polignac*, en bij den heer *Guermon Hanville*, de duidelijke blijken van hunnen wensch, om geenszins hunne houding te doen vermoeden, dat zij de toekomst met bekommering te gemoet zagen.

De heer *Royer Collard* heeft het adres met eene bedaarde, zeer hoorbare stem voorgelezen. Het luidt ten naasten bij, gelijk door de dagbladen is aangekondigd geworden. De zinsneden, met betrekking tot Algiers en Portugal, zijn bekend en reeds medegedeeld. Die, welke de geldmiddelen betreffen, luiden aldus: »De vermindering der openbare inkomsten is een merkteeken, waarvan het gewigt ons bedroeft. Wij zullen al wat nog mogelijk is aanwenden, om de oorzaken te ontdekken van de mindere welvaart, welke daar door wordt aangeduid.

» U. M. heeft gelast, ons eene wet voor te dragen ten aanzien van de openbare schuld, en derzelver vernietiging; — de belangrijkheid der vragen, welke in deze ontwerpen liggen opgesloten, en de verpligting, om naauwkeurig de schaal te houden tusschen de verschillende belangen, welke daartoe betrekking hebben, zullen onze aandacht in eene hooge mate bezig houden. Eene billijke en schrander ontworpene regeling van het openbaar crediet zal voor Frankrijk een vermogend middel van welvaart opleveren, en U. M. een nieuw regt verzekeren op de dankbaarheid uwer volken.

Om deze weldadige oogmerken te verwezenlijken en vruchten te doen dragen, luidt verder het ingediend adres, is gerustheid voor het toekomende eene onvermijdelijke voorwaarde, als de zekerste grond van het crediet en een eerste behoefte der nijverheid, doch vinden zich de gedeputeerden, uit alle de oorden des Rijks te zamen gekomen, verpligt, om Z. M. te kennen te geven, dat die gerustheid niet bestaat; — dat de staatkundige inzigten van het gouvernement niet overeenkomen met de wenschen der menigte; — dat het bestuur ar waan voedt ten aanzien van Frankrijk, en dat het alzoo den Koning voegt, om te beslissen tusschen degenen, welke eene zoo kalme en getrouwe natie miskennen, en hen, die, met eene diepe overtuiging, de klagt des volks in Z. M, schoot nederleggen, en daartoe gebruik te maken van het middel, hetwelk de koninklijke voorregten in zijne handen hebben gesteld, om die grondwettige eenstemmigheid tusschen de magten van den Staat te herstellen, welke de eerste en onvermijdelijke voorwaarden zijn van de kracht van den troon en de grootheid des Rijks.

Z. M. heeft daarop, niet zonder aandoening, het navolgend antwoord voorgelezen: » Mijn heer, ik heb het adres gehoord, hetwelk gij mij, uit naam der gedeputeerden, hebt aangeboden. Ik had regt, om te mogen rekenen op de medewerking der beide kamers, ter vestiging van al het goede, hetwelk ik beoogde. De verklaring der gedeputeerden uit de departementen, dat die medewerking van hunne zijde niet bestaat, bedroeft mijn hart.

» Mijne heeren, ik heb mijn besluit bij de aanspraak voor de opening der zitting te kennen gegeven; *dit besluit is onverzettelijk;* het belang van mijn volk verbiedt mij daarvan af te wijken. — Mijne ministers zullen uliedden mijne meening doen verstaan."

Uit dit antwoord blijkt, dat de ministers, immers voor als nog, niet voor de gedeputeerden zullen wijken. — De monarchalen betoonen zich uitermate te vrede met dit antwoord. — »De monarchie (aldus luidt een hunner bladen) heeft verwonnen. — De revolutie houdt op te bestaan. Wij hebben eenen Koning, die zijne regten kent, zoo wel als de pligten van het oppergezag; hij wordt omringd door een *Dauphin*, waardig om des noods den schepter in de handen zijns vaders te bevestigen; door een jeugdig vorst, de hoop onzer kinderen, en een doorluchtig gezin, hetwelk den ongelukkigen tot troost, den deugdzame tot voorbeeld verstrekt. Dergelijke dynastien worden nimmer aan de liefde des volks onttrokken, en wij zouden steeds geloof hechten aan de duurzaamheid van het geslacht van den *H. Lodewijk*, s'ware het, dat hetzelve niet door 300,000 onverschrokken soldaten en 50 millioenen getrouwe onderdanen werd verdedigd."

Bevestigd nu de meening van de partij der monarchalen, dat de gevoelens van de meerderheid der gedeputeerden geene ondersteuning vinden bij de menigte der grondbezitters, welke de kiezers-kollegien uitmaken, allezins gegrond was, zoude het besluit, waarbij de kamer der gedeputeerden werd ontbonden, en daarmede een beroep op het gevoelen der kies-kollegien, een natuurlijk gevolg van 's Konings antwoord zijn geweest, maar het schijnt, dat de meening van den steller van het *gedenkschrift aan het bestuur des Konings*, negen tiende-gedeelten der kiezers de partij der congregatie, welke de tegenwoordige ministers weder op het kussen heeft gebragt, niet genegen zijn, ook bij het bestuur ingang heeft gevonden; — immers heden zijn beide de kamers, uitmakende de wetgevende magt, bijeen geroepen, en is in dezelve voorgelezen een koninklijk besluit, bij het welk de zitting wordt geprorogeerd of uitgesteld tot den eersten september aanstaanden.

De partij der constitutionelen heeft, sedert het besluit des Konings, om de ministers in functie te houden, is bekend geworden, eene prorogatie gewacht. Volgens hunne meening, kan het ministerie daarbij niets anders winnen dan een weinig tijds, en blijven de zaken, — immers zoo lang de lieden, die in het hoog gezag gezeten zijn, de bestaande wetten ontzien, en geene buitengewone maatregelen, buiten de wet, nemen, — in denzelfden toestand. Zoo dus het besluit der prorogatie op zich zelf geen indruk zal maken, zal welligt de tijd, tegen welken de vergadering op nieuw wordt bijeen geroepen, eenige verwondering baren. De liberalen meenden de bijeenkomst tegen junij te mogen verwachten, welligt, om dat zij begrepen, dat vóór julij op eene wettige wijze in de belangrijke aangelegenheid van de vernietiging der openbare schuld behoorde te worden voorzien. — De ministerielen verklaren zich niet duidelijk omtrent het toekomende. Zij verzekeren, dat er aan geene keuze voor eene nieuwe kamer wordt gedacht, maar dat men hoop mag voeden, dat de menigte de stem des Konings zal hooren, om het algemeen belang op partijzucht te doen zegepralen; — zij verwerpen echter tevens het denkbeeld van eenigen maatregel buiten de wet.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, *den 12den maart jl.*

Het onheil, door de overstrooming te Weenen veroorzaakt, is van veel grooteren omvang, dan men aanvankelijk aldaar publiek gemaakt had. Verscheidene dagen geleden sprak echter de *Beobachter* reeds niet meer van één, maar van zeven gevondene lijken. Den 4den erkende hij dat het getal meer dan 30 bedroeg, waaronder, verscheidene kinderen, en eindelijk verzekert het laatst-ontvangen nommer van gemeld halfofficieele blad, dat tot op den 5den des middags 72 lijken gevonden zijn.

De andere Zuid-Duitsche bladen brengen het getal nog veel hooger. De *Neurenberger Correspondent*, die reeds van den beginne beweerd had dat er veel meer menschen verongelukt waren, zegt sedert, dat derzelver getal omstreeks 400 bedraagt. Doch, behalve dat, gelijk de eerste officiele opgaven, ten einde den schrik te verzachten, een ongeluk menigmaal verkleinen de bijzondere berigten, vooral op eenen afstand, hetzelve in nog sterkere mate overdrijven, zoolaat zich het verschil der begrootingen misschien eenigzins hierdoor verklaren, dat vele menschen waarschijnlijk langen tijd vermist en daarom voor dood gehouden zijn. De *Beobachter* behelst hiervan een voorbeeld. Nog den 5den des morgens zijn, uit een koffijhuis, niet minder dan 84 menschen, zoo kinderen als volwassenen, welke zich daarhenen gered hadden, met schuiten afgehaald geworden. Verder moet men bedenken dat de *Beobachter* van *gevondene* lijken spreekt, terwijl hij te kennen geeft hoe er gegronde vrees is, dat in den omtrek der hoofdstad, vooral op den linker Donau-oever, vele menschen hun leven verloren zullen hebben. Hoe het intusschen met de opgaven gelegen zij, het ongeluk is groot, en had, daar nog veel ijs van boven te wachten was, zich kunnen uitbreiden, zoo niet, gelijk het jongste berigt in den *Beobachter* meldt, de rivier benedenwaarts was los gebroken.

Onze bladen geven de levensgeschiedenis van den aanstaanden souverein over Griekenland, Prins *Leopol van Saksen-Koburg*. Hij is de jongste van drie broeders, werd den 16den December 1790 geboren en is dus op dit oogenblik nog geen 40 jaren oud. Zijne bekwaamheden ontwikkelden zich zeer vroegtijdig onder toezigt van den voortreffelijken onderwijzer, Hofraad *Hohnbaum*. Het aanleren, zoowel van talen als van de wiskunde, viel hem zeer ligt, en reeds in zijn 15de jaar begon hij zich op de hooge mathesis toe te leggen. Het liefst houdt hij zich bezig met de geschiedenis, met de krijgskunde en zelfs met de natuurkunde (zijne heerlijkheid *Claremont* bijv. kent hij volkomen, wat betreft derzelver geognostische gesteldheid en voornaamste grond-vormingen.) De meeste Europesche staten en derzelver belangrijkste instellingen heeft hij door eigen waarneming op veelvuldige reizen getracht te leeren kennen. Hij is rijzig van gestalte en heeft een aangenaam uiterlijke, is minzaam jegens elk en gaarne vrij van den dwang der etikette. Hooge vorming van geest, diepzinnigheid en opregtheid van hart sieren den inwendigen man. In den oorlog tegen Frankrijk (in Russische dienst) bood zich aan hem slechts zelden gelegenheid aan, om zich zoodanig voor te doen, als men van hem verwachtte, namelijk betoon van standvastigheid en moed, zijn huwelijk met de Engelsche Prinses *Charlotte*, eenige dochter van den toenmaligen prins-regent van Engeland, grondde zich op ware wederzijdsche toegenegenheid. De gelukkige sluiting van dezen echt, die nog tegenwoordig voordeelig voor den prins werkt, had hij te danken aan de bemiddeling van wijlen den Koning van Saksen. Gelijk bekend is, had de Prins het ongeluk, op eenen denzelfden dag (den 6den novemeer 1817) zijne gemalin, zijnen zoon en mitsdien alle hoop op den Engelschen troon te verliezen. Dit treurig geval, dat door gansch Europa zoo veel deelneming wekte maakte op den prins eenen diepen indruk, en bragt, gedurende langen tijd, eene buitengemeen ernstige gemoedsgesteldheid bij hem te weeg. Te allen tijde is hij een goede gastheer geweest, in de oogen van menigen Engelschman; echter spreidde hij te weinig pracht en kosten ten toon, doch steeds gereed om overal waar het noodig was behoeftigen te ondersteunen, of nuttige ondernemingen te begunstigen, leerde men hem als zeer milddadig kennen. Men kan gemakkelijk denken dat hij voor meenigen ongetemden Griek eene onaangename verschijning wezen zal; gelukt het echter den prins om zich vooreerst slechts weinige jaren staande te houden, dan zal hij ook in de liefde zijner nieuwe onderdanen den besten waarborg voor de veiligheid van zijnen troon verkregen hebben, want zeer zeker bezit hij die hoedanigheden en bekwaamheid, welke bij eenen goeden vorst zeer wel in aanmerking worden genomen; even zoo gewis zal hij in het geluk van zijn volk zijn eigen geluk zoeken. Het is een zonderling iets, dat sommigen de prinsen *Jan van Saksen*, *Leopold van Saksen-Koburg* en anderen, *mededingers* van den Griekschen troon noemen. De waarheid van de zaak echter is, dat, nadat door Prins *Jan*, uit hoofde van zeer begrijpelijke familie-omstandigheden, het aan nemen van dien troon was van de hand gewezen, het volgende *aanbod* aan Prins *Leopold* gedaan werd. Wanneer hij nu het rustige en zorgenvrije leven verwisselt tegen de heerschappij over Griekenland, dan gelooven wij, zoo ver wij dien prins kennen, dat eene allergrootmoedigste zelfs-opoffering hem tot dat besluit bewogen heeft. Het is opmerkenswaardig, dat de tegenwoordige prinsen van het doorluchtige huis, dat vroeger Saksen-Koburg-Saalfeld heette en thans den naam Saksen-Koburg-Gotha draagt, weleer weinig in aanzien stond en door eenen zamenloop van noodlottige gebeurtenissen in minder gunstige fortuins-omstandigheden zich bevond, door het lot zoo uitstekend zijn onderscheiden geworden. Aan den regerenden Hertog *Ernst* van Saksen Koburg Gotha werd, voor deszelfs krachtdadige deelneming aan den bevrijdingskrijg van 1813 tot 1815, door het weener-kongres het Overrijnsche vorstendom Lichtenberg geschonken. Door het uitsterven van de linie Gotha-Altenburg en den daarop gevolgden afkoop met de erfgenamen, vergrootte zich de omvang zijner staten derwijze, dat zij op dit oogenblik weinig minder dan 150,000 zielen bevatten. De staatsschuld is van weinig beteekenis. De dappere generaal Prins *Ferdinand* van Koburg erfde, krachtens zijn huwelijk met de Hongaarsche Prinses *Kohary*, de uitgestrekte en rijke heerlijkheden, waaruit het prinsdom Koharij bestaat.

MENGELINGEN.

DE ZIJDETEELT.

Onder de insekten die de belangstelling van den mensch grootelijks waardig zijn, bekleedt vooral het geslacht der zijdewormen eene voorname plaats.

Het eigenlijke Vaderland van dit nuttig insekt, hetwelk niet tot de wormen maar wel tot het geslacht der rupsen behoort, is Indië en China, alwaar het geheel in het wild, zoo als bij ons de gewone rupsen, leeft en voorteelt. Het spinsel, hetwelk in het wild op de boomen gevonden wordt, kan zeer wel afgenomen en ten nutte worden aangewend, maar deze zijde is van minder goede hoedanigheid, dan die welke men van eigen gekweekte zijdewormen verkrijgt. Van daar dan ook, dat hoezeer deze wormen in Indië en China zonder menschelijke hulp hun zijden weefsel vervaardigen, er in die landen bijzondere kweekerijen bestaan, alwaar de zijdewormen het noodige voedsel en de zorgvuldigste oppassing verkrijgen, en dien ten gevolge de heerlijke zijde voortbrengen, die reeds van de vroegste tijden af aan, bij de Oostersche volkeren zoo zeer beroemd en hooggeschat is geworden.

Hoe vroegtijdig ook de betrekkingen van Europa met die volkeren hebben plaats gehad, zoo staat het vast, dat de Europeërs, niet vóór de zesde eeuw, met de eigenlijke zijdeteelt dier landen zijn bekend geworden. Toen *Alexander de Groote* het Persische rijk bemagtigd had, kwam de eerste zijde in Griekenland, en van daar onder de bloem des Romeinschen volks in Italië. Keizer Justinianus, die in het jaar 566 onzer tijdrekening overleed, en wien het verdroot, dat zijne onderdanen de zijde tot hoogen prijs van de Persen koopen moesten, zond twee priesters naar Indië, om naartesporen hoedanig de zijdeteelt aldaar behandeld werd, en om van daar eenige gekweekte zijdewormen tot proeve mede te brengen. De geestelijken kwamen terug met het berigt dat het niet doenlijk was de zijdewormen zelven op eenen zoo grooten afstand, maar wel de eitjes er van te vervoeren. Hierop werden zij andermaal naar Indië afgevaardigd, en bragten van daar eene menigte eitjes te Konstantinopel; van uit welke hoofdstad deze teelt vervolgens over geheel zuidelijk Europa werd verspreid.

Opmerkelijk is het, dat de zijdeteelt in Europa zeer langzaam is voortgegaan. Eenige jaarhonderden verliepen, eer zij uit Konstantinopel naar Griekenland werd overgebragt. Onder de regering van Roger II., die in het jaar 1130 den tijtel van Koning van Sicilie aannam, werd de zijdeteelt aldaar het allereerst ingevoerd. Van daar breidde zij zich allengskens, eerst in het Napelsche, en verder door geheel Italië uit.

Onder de regering van Lodewijk XI. werden in Frankrijk, omstreeks Tours, de eerste moerbezienboomen voor de zijdeteelt geplant; en deze Vorst was ook de eerste die, in het jaar 1470, in Frankrijk eene zijdefabrijk deed oprigten, waartoe kunstenaars en bekwame werklieden uit Genua, Venetie, Florence en Griekenland ontboden werden, welke hij allen, bij Patente van den jare 1480, met groote voorregten en vrijdommen begunstigde. Desniettegenstaande was slechts Hendrik II., die in het jaar 1548 de kroon aanvaardde, de eerste, die op de bruiloft zijner zuster een paar zijden kousen droeg, hetwelk dus ten bewijze van derzelver nog toenmalige zeldzaamheid verstrekt. Die zeldzaamheid en de kostbaarheid der zijde bewoog dan ook Hendrik IV. om de zijdeteelt door het planten eener menigte witte moerbezienboomen, inzonderheid in Turaine, Provence en Languedoc, aanmerkelijk uit te breiden. De dood, echter, van dezen goeden Vorst, de daarop gevolgde burger-oorlogen, de pest en andere onheilen verhinderden weder den voortgang der zijdeteelt, zoo dat eigenlijk niet vóór den tijd van Lodewijk XIV. deze gewigtige tak van landbouw, nijverheid en handel eerst gezegd kan worden regt te zijn tot stand gekomen. Maar thans klom deze teelt dan ook tot eenen hoogen trap. De provinciën Dauphiné, Languedoc en Provence leverden alleen jaarlijks meer dan 1,800,000 eigen gewonnen ruwe zijde op; het bedrag in geldswaarde uit Languedoc alleen werd op *f* 800,000 nederl. begroot, terwijl in Tours 800 zijdemolens, en in Lyon meer dan 1800 zijdefabrijken werkende waren. De Lyonsche zijdefabrijken bereikten het hoogste toppunt van hunnen roem in het jaar 1786. Alstoen werd het getal der getouwen, tot het zijdeweven in gang gehouden wordende, op niet minder dan 15000 geschat. Van de 100,000 inwoners dier stad, rekent men dat ten minsten 80,000 in verband staan met de onderscheidene bedrijven van den zijdehandel, van het spinnen af tot op de verzendingen der stoffen. Het zamengevat bedrag der productie dezer volksvlijt in Frankrijk, wordt op eene geldswaarde van meer dan 107,000,000 francs geschat.

Uit alle tot heden genomen proeven schijnt het bewezen te zijn, dat naar den natuuraart dezer insekten, de moerbezienboom hunne eigenlijke woonplaats is. Malphigius heeft de proef genomen met Lauwer-Wijngaard-Olmen- en andere bladen; doch met geene derzelve deze rupssoort kunnen opvoeden. Ook zijn deze diertjes nog aanmerkelijk verschillend naar gelang der soorten van moerbezienbladen op welke men hen voedt. Die der zwarte zijn vaster van zelfstandigheid en dus ook harder dan die der witte moerbezien, en worden uit dien hoofde in de zuidelijke gewesten van Noord-Amerika niet minder menigvuldig aangekweekt dan in Italie. Het geluk wil echter, dat de witte moerbezienboom beter tegen de winterkoude en vorst bestand is dan de zwarte, zoo als men dit inzonderheid in Zweden heeft waargenomen. Twee moerbezienboomen, welke de heer Friewald aldaar in het voorjaar had geplant, stonden zonder hinder vier winters uit, en zestig andere moerbezienboomen, welke hij het daarop volgende

jaar in den grond zette, bleven drie winters over zonder eenige bedekking. Zoo als nu een harde winter aan dit boomgewas geene schade had toegebragt, moest echter de genoemde planter tot zijn leedwezen ondervinden, dat het daarop volgende schrale voorjaar, toen op sommige plekken de koude tot in de maand junij in den grond bleef, zijne boomen deed verdorren, derwijze dat er hem slechts één levende bleef. Later, echter, ontdekte hij dat de wortels onbeschadigd waren gebleven, waaruit hij teregt opmaakte, dat hij de boomen door ze te bedekken wel had kunnen behouden. Zelfs de wortels, welke hij twee jaren later in het voorjaar uitgroef, waren frisch, en, in eene kweekerij verplant zijnde, gaven zij nieuwe scheuten. De heer Friewald, ofschoon met een pond moerbezienzaad, hetwelk hij uit Marseille bekomen had, eene vergeefsche proeve genomen hebbende, bleef echter moed houden, dewijl hij wist dat in de Noordelijke gedeelten van China, alwaar insgelijks zijde gewonnen wordt, en zelfs te Peking, gedurende 3 a 4 maanden eene even strenge koude als in Zweden zich doet gevoelen. Met de jaarlijks uit Moscovie naar China optrekkende Karavanen, dacht hij, zoude het hem wel gelukken goed moerbezienzaad te bekomen, en, door middel van hetzelve, die boomen op dezelfde wijze te teelen, als dit in Georgie in Noord-Amerika, gedaan werd; want, de Amerikanen, de langwijligheid ondervonden hebbende aan welke de planting der moerbezienboomen onderhevig was, hadden de proef genomen van dit zaad uit te zaaijen op landen, die, door afbranding van het onkruid bevorens waren gemest geworden. Het in het volgende jaar opgeschoten zaad, maaiden zij met de sikkel af voor zulk eene kwantiteit als ieder hunner ter opvoeding zijner zijdewormen noodig had; terwijl ten gevolge dezer behandeling die planters, bereids in het derde jaar van hunnen aanbouw, eene zeer aanmerkelijke hoeveelheid ruwe zijde naar Engeland uitvoerden.

Omstreeks Bologna gebruikt men doorgaands den witten moerbezienboom tot voeding der zijdewormen; den zwarten slechts gebruikt men in den hoogsten nood, en wanneer de bladen van den eerstgemelden, die eene fijnere, meer glansrijke en fraaijer gekleurde zijde geeft, in geene toereikende hoeveelheid tot kweekerij der groot geworden zijdewormen voorhanden zijn. In Sicilie en de bergachtige gedeelten van Italie, alwaar men geene andere dan zwarte moerbezien heeft, verkrijgt men eene meer vaste of sterkere zijde. Niet daarom alleen acht men de eerstgemelde soort beter, maar ook omdat wanneer de zijdewormen van de zwarte moerbezien gegeten hebben, en men hen de witte geeft, zij zich alsdan daaraan te bersten eten. Het is dus raadzaam dit te voorkomen, en de schoonheid der zijde als het voorname doelwit in het oog te houden, waartoe de witte moerbezienboom dus het verkieslijkste is. De bladen plukt men van den boom af, en geeft die den zijdewormen binnenshuis, dewijl het noodig is hen op het zorgvuldigst voor alle nattigheid te behoeden.

Onder de zoo zeer merkwaardige middelen, die aangewend worden om in Nederland alle takken van volksvlijt tot levendigheid en bloei optevoeren, mogen wij geenszins de belangrijke proeven onopgemerkt laten, die tot aankweeking eener eigene Nederlandsche zijdeteelt in onze dagen zijn genomen geworden.

Het moet iederen Nederlander met een dankbaar gevoel vervullen, dat wij den eersten aanleg tot deze heilzame bedoeling onmiddelijk aan onzen geëerbiedigden Koning zelven te danken hebben. Te dien einde is van wege het rijk, op het, tusschen Brussel en Ath gelegene, kasteel Manoge, der gemeente Meslin l'evêque, onder opzigt van den ridder de Baramendi, eene inrigting gevestigd tot het aankweeken van moerbeziënboomen met de daarmede in verband staande teelt van zijdewormen. De bereids daaruit voortgevloeide gelukkige uitkomsten geven ons stof tot de blijdste verwachtingen, dat deze teelt meer en meer in belangrijkheid zal toenemen, en de daadzaak zal bewezen zijn, dat, mits de vereischt wordende zorgvuldigheid en het aanleeren der benoodigde kennis en behandeling door ons worde in acht genomen, wij eerlang aan het verwonderd Europa zullen doen blijken, dat deze zoo zeer belangvolle tak van volksvlijt ook bij ons, niet minder dan in Frankrijk en Italië, tot wezenlijkheid kan worden gebragt. Een zeer merkwaardig blijk, dat aanvankelijk deze onderneming met eenen goeden uitslag is bekroond, zien wij daarin, dat de landbouwers omstreeks het zoo evengemelde kasteel Manoge op deszelfs voorbeeld zich bereids hebben aangespoord gevoeld, om insgelijks zich op dezen nijverheidstak toe te leggen.

Met des te grooter belangstelling halen wij deze bijzonderheid hier aan, naardien de beroemde graaf Chaptal, het verslag uitbrengende dat in Frankrijk de eigene zijdeteelt nog niet toereikende is ontwikkeld om aan de behoeften der fabrijken van dat land te kunnen voldoen, zich tevens beklaagt, dat onder de Fransche landbouwers geen grooter ijver bestaat om den moerbeziënboom op hunne hoeven te kweeken, en er zelfs bijvoegt: dat » zulks nog te meer bevreemding moet baren, wan» neer men bedenkt dat de uitbroeijing en opvoeding van den » zijdeworm en het inzamelen der zich ingesponnen hebbende » wormen (*cocons*) niet meer dan zes weken tijds vereischen, » en het ruwe produkt onmiddelijk aan de spinners verkoopbaar is...." De moerbeziënboom eischt slechts eenen ligten diepen grond: men kan hem langs den zoom der grondeigendommen planten, en de waarde der landbezittingen verhoogen, zonder eenigen hinder toe te brengen aan de reeds op dezelve bestaande plantgroeijingen; alleen het voorbeeld van eenige weinige ijverige landbouwers zal eindelijk dezen gelukkigen aanwas onzer nationale welvaart kunnen verzekeren. Wij Nederlanders mogen te meer nog hoopen, dat bij ons deze teelt de gewenschte uitbreiding zal bereiken, dewijl, volgens de publieke mededeelingen, de heer de Coninck te Gent eene kweekerij van zijdewormen heeft aangelegd, in welke zich een aantal van 40 à 50 duizend zijdewormen bevindt, en die door den heer Gouverneur der provincie en den voormelden ridder de Baramendi, bestuurder der Koninklijke zijdewormenkweekerij bij Ath, met velé belangstelling is bezocht geworden.

Dewijl alzoo deze nieuwe tak van volksvlijt bij ons tot ontwikkeling wordt gebragt, en eene volledige kennis in alle deszelfs behandelingen en betrekkingen van het hoogst aanbelang moet zijn tot het welslagen dezer onderneming, achten wij het niet ongepast hier eene beschrijving, of verkort overzigt der geheele zijdebehandeling mede te deelen, zoo als die in het Piemontesche door den heer P. A. Nemnich van Hamburg persoonlijk is waargenomen en opgeteekend in de beroemde fabrijk van den heer Francesco Bertini te Turin, in Italië, van welke beschrijving de hoofdzakelijke inhoud is als volgt:

» De beste en meest getrokken zijdewormen, zegt zijn Ed. zijn die, welke alvorens zich in te spinnen *vier* malen hunne huid afleggen (*che fanno quatro dormite*). Deze worden *bachi communi, o di quarto mute* genoemd, en geven de grootste en zwaarste cocons of popjes. De zijdewormen, die slechts *drie* malen van huid veranderen, daarom *terzini* geheeten, zijn veel minder gezocht. Hunne cocons zijn kleiner en leveren minder uit, ofschoon hunne zijde anders goed is.

Tegen *St. Jan's* dag brengen de landlieden hunne cocons in korven ter markt, en wel voornamelijk naar Carmagnola en Chieri als de voornaamste Piemontesische markten voor dit artikel. Voor Montferrat zijn de eigenlijke markten Alexandrie en Cassale, ter welker plaatsen zich de commissionairs vervoegen om voor rekening der kooplieden en zijdespinners de inkoopen te doen.

In de spinnerij verstikt men de cocons door ovenhitte alvorens ze in de coconskamer (*cocconira*) te brengen; aldaar legt men ze bij verdiepingen of lagen uit alkander, in welken stand zij dikwerf moeten omgekeerd worden, ten einde de wormen van het Kadaver te kunnen afweeren. Daarop sorteert men de dubbele cocons (*Deppj doppioni*) van de enkele (of goede), en verdeelt deze laatsten wederom in drie klassen, namelijk in sterke, zwakke en gebrekkige; de laatste klasse, bevat de zulken die door drukking in de korven geleden hebben of ziek zijn geworden; deze moeten, vóór alle andere cocons, het eerst gesponnen worden.

Na deze sortering volbragt te hebben legt men de cocons in eenen ketel met kokend water. Wanneer zij daarvan wel doordrongen zijn, moet hunne losse huid (*flappe*) met eenen schuijer of borstel weg geveegd worden. Daarop worden twee vrouwen gebezigd, de eene om den draad uit den ketel te halen, de andere om dien op den haspel te winden. In welgeregelde spinnerijen vereenigt men de enkele draadjes van vier tot tien, ook wel van twaalf cocons in éénen draad; in sommige spinnerijen worden er slechts drie te zamen gesponnen. Tusschen den ketel en den haspel is een ijzer met twee gaatjes aangebragt, in ieder van welke een draad doorgaat, zoo dat de cocon niet op den haspel geraken kan. Zijn de beide draden door den haspel gekomen, dan zorgt men, dat zij zich te gelijkertijd bij den doorgang zes of acht malen om elkander slingeren, en zich dan elkanderen uitspreiden, waarna iedere draad op zich zelven wordt opgewonden.

Door dit om elkander slingeren verkrijgt de draad eene des te grootere vastheid of gedegene zelfstandigheid, die buitendien door deszelfs kleverigheid reeds bevorderd wordt. Eindelijk, wanneer de draden droog genoeg zijn, neemt men ze van den haspel af, en legt ze aan bosjes te zamen; in dezen staat noemt men dan het produkt *seta grezza* of ruwe zijde.

Ten einde nu deze ruwe zijde tot zoogenaamde *Organzijn*-zijde te verwerken, wordt dezelve naar de molen gebragt, alwaar zij het eerst in het zoogenaamde *Ingannatorio* komt, in hetwelk de draad door middel van een daartoe geëigend werktuig op spillen wordt geleid. Van daar brengt men deze spillen op den eigenlijk gezegden molen, waardoor aan de zijde de eerste toebereiding gegeven wordt. Zulks geschiedt doordien de draad van elke spil zich derwijze op eene andere windt, dat hij inmiddels op zich zelven draait en zoo de vereischte nerf verkrijgt. Van daar worden de tweede spillen in de *Brua* overgebragt, zijnde deze een met olie, water en asch gevulde en heet gestookte ketel, op welken een kuip wordt geplaatst, van welken de bodem zelfsgewijze met gaatjes is doorboord, om den damp des ketels te doen doordringen, en de in den kuip gelegde zijdespillen te doen verdikken. Deze bewerking eischt slechts eenige weinige minuten tijds, en de draad verkrijgt daardoor eene lenigheid, die denzelven meer geschikt maakt om vervolgens, om de andere draden te worden rondgewonden. Hierbij is echter veel zorgvuldigheid en eene behoorlijke temperatuur van den damp in acht te nemen; want is de damp te sterk, zoo doortrekt hij derwijze de zijde dat deze nooit de olielucht geheel kwijt raakt, en ook niet ligt de kleur aanneemt. Hebben nu de spillen hare *brua* verkregen, zoo laat men van elke twee derzelve, de draden digt te zamen op eene derde spil loopen. De met dit bedrijf belaste, meestal ook eene vrouwelijke, persoon moet daarbij altijd zeer opmerkzaam zijn, en al het onregelmatige en onreine van de draden afzonderen. Men noemt dezen afval *strazza* (de Franschen noemen denzelven *bourre de soie*). Thans verkrijgt de zijde hare tweede toebereiding, de laatstgemelde spillen worden op eenen molen gebragt, alwaar de twee aan elkander geloopen draden van derzelver spil op eenen haspel geleid worden, en, onder deze bewerking, zich om elkander slingeren. Van den haspel afgenomen zijnde is nu de Organzijn-zijde gereed.

De bereiding van de *Tramzijde* vereischt, op verre na, zoo veel omslags niet. Ook hierbij wordt de ruwe zijde in het *Ingannatorio* op spillen gebragt. Zonder aan de eerste toebereiding in de *Brua* onderworpen te zijn, komen de spillen

terstond in handen eener vrouw die van twee spillen de draden op eene derde spil laat in een loopen. Eindelijk brengt men de nieuwe spillen op den haspel-molen waar zich de beide draden nu los en gemakkelijk om elkander winden. In dezen tot zoo verre toebereiden staat, heeft de zijde eene zekere hoeveelheid vochts in zich, die 2, 3 a 5 per 100 bedragen kan. Te einde haar daarvan te ontdoen, en tevens den kooper niet te benadeelen, is in Turin eene openlijke inrigting gevestigd, welke zij *Condizzione* noemen, en werwaarts de verkooper zijne zijde brengen moet. De Condizzione wordt met oven-warmte bewerkt, van welke de temperatuur door eenen thermometer wordt aangewezen. De Condizzione wordt naar mate zulks noodig is, tot twee- of zelfs wel tot driemalen herhaald, en duurt telkens 24 uren.

Er wordt ook Organzijn- en Tramzijde driedraads (*a tre capi*) gewerkt. De eerstgemelde dient tot het vervaardigen van fluweel, de tweede wordt gebezigd tot het weven van kousen. De graad van fijnte der zijde wordt gerekend voor het getal der zamengesponnen cocon-draden. Hoe minder draden de zijde heeft, hoe fijner zij is, en hoe duurder zij wordt betaald, want de arbeid zoo wel van het spinnen als van de bereiding der Organzijn is moeijelijker, en daarom het arbeidsloon ook naar evenredigheid hooger.

Onder *Doppioni* verstaat men zulke cocons in welke zich twee zijdewormen bij elkander hebben ingesponnen. De ligging der draden is bij dezen niet zoo regelmatig als bij de enkele cocons; meer gewarreld zijnde en ook tevens meerder gom bevattende, zoo wordt daarbij tot het afspinnen een veel sterker hittegraad vereischt. Het afzonderen der draden van de enkele cocons geschiedt met de hand; bij die der dubbele, omdat het water voor de handen te heet is, wordt een borstel gebezigd, waardoor dan ook de draden niet zoo gelijkmatig op den haspel kunnen gebragt worden, als die welke door de meer juiste bewerking der handen zijn afgezonderd geworden. De afgesponnen draden hebben ook den naam van *doppioni*, en wordt daaruit ook de zoogenaamde *Rondelette* of ruwe naaizijde vervaardigd.

Gedurende het afspinnen der enkele cocons, bevinden er zich somwijlen eenigen in den ketel, die gebrekkige en zich niet goed ontwikkelde draden hebben, en die uit dien hoofde niet naar behooren, gelijk de overigen, kunnen behandeld worden. Het oog der spinster ziet terstond deze gebreken, dáár waar zij zich voordoen, en zij legt de tot goed werk ongeschikte cocons ter zijde. Deze cocons noemt men *Bacinati* omdat ze reeds eenmaal in den ketel geweest zijn. Zij leveren eene fijner en overvloediger zijde op, dan de doppioni. Men bewerkt er ook *naaizijde* en grove Tramzijde van.

De afgescheidene, en tot opgemelde bewerking ongeschikte, afval wordt verklaard, en tot *Floret*-zijde gesponnen. Hiertoe behooren de zulken der cocons, die ledig zijn, en eene opening hebben waar het insekt, bij deszelfs wording tot kapel of vlinder, uitgekropen is. Deze cocons noemt men *Fioritti*, (in het Fransch: *cocons percés*.) Welligt heeft deze Italiaansche benaming tot die van *Floretzijde* of *Floret* den oorsprong gelegd. De Fioritti leveren de beste Floretzijde, want zonder het door de opening onstaan gebrek, is het overige van zeer goede kwaliteit.

Moresche, (in het Milaneesch *Strusi*) is de benaming, welke men geeft aan het buitenste deksel der cocon, nadat de draden daarvan zijn afgesponnen. Zij worden gedorscht (*battere le moresche*) ten einde de gedoode cocons tot stof te malen en deze stof te ziften, opdat geen ongedierte zich in het deksel kunnen nestelen. Deze stof wordt ook nog als eene voortreffelijke mist ten natte aangewend. *Disgiri* is de afval die ontstaan is uit het verdraaijen van den draad door de spinster. Onder *Costa* verstaat men den afval der *Doppioni* wanneer zij in *Rondelette* omgewerkt wordt. De daaruit bereidde zijde wordt *Fattone* genoemd. *Plaje* zijn de stijve draden welke de zijdeworm maakt alvorens hij zich inspinne. Deze worden alleen tot het kalefateren der schepen aangewend. De jaarlijksche opbrengst der Piemonteesche zijde wordt op 12 à 13 millioenen Nederlandsche guldens begroot.

Dus verre den heer P. A. Nemnich, in Zijn Eds. Beschrijving der Zijdeteelt, gevolgd zijnde, achten wij het als der aandacht onzer verdienstelijke Nederlandsche zijdeteelers geenszins onwaardig, hier nog aan te merken: dat behalve de gewone zijdeworm, de Franschen sedert eenige jaren eene aanmerkelijke verbetering in hunne zijdeteelt verkregen hebben, door het invoeren van eenen nieuwen worm uit China, die eene *witte* zijde geeft. Eene zwarigheid, die in de gewone *gele* zijde gelegen is, bestaat daarin, dat men, om haar tot *witte* stoffen te kunnen bezigen, haar vooraf onderscheidene bewerkingen moet doen ondergaan, die er de sterkte en duurzaamheid aanmerkelijk van doen verminderen. De geleerde heer Roard heeft, wel is waar, door scheikundige middelen aan deze behandelingen aanmerkelijke verbeteringen toegebragt; edoch, het verlies van den, door die bewerkingen veroorzaakten, afval bedraagt desniettemin nog altijd 25 ten honderd. Ook heeft deze door kunst verworvene *witte* zijde geene bestendigheid, dewijl zij, na verloop van eenige jaren, weder eene *gele* kleur aanneemt. De witte zijde, door de Franschen *Soie Sina* geheeten, en die van den nieuwen Chineschen zijdeworm verkregen wordt, is oorspronkelijk wit en behoudt deze eigenschap onveranderlijk. Ten einde in *Frankrijk* de aankweeking dezer zijdewormen aan te moedigen, werd er eene premie van *tweeduizend francs* uitgeloofd aan dengenen, die aan deze teelt de meeste uitbreiding zoude hebben gegeven. De uitslag was gelukkig, en het is sedert dat tijdstip, dat de aankweeking en voortteeling der *Soie Sina*, in Frankrijk, eene zeer aanmerkelijke ontwikkeling heeft verkregen.

Ook voor ons wordt het van het grootst belang om met al len ernst bedacht te zijn op het aanleggen van uitgebreide plantaadjen van moerbeziënboomen in onze Oost- en West-Indische bezittingen. Grond- en luchtsgesteldheid bieden ons daartoe de schoonste voordeelen aan. De menigvuldige handenarbeid, die aan dezen nieuwen tak van industrie is verbonden, kan op de welvaart der arbeidende klasse in onze kolonien den weldadigsten invloed uitoefenen. Welligt zoude de uitlooving eener zekere premie op het aanleggen van eene plantaadje moerbeziënboomen, met bepaling van het aantal der aanteplanten boomen, toereikende ten spoorslag verstrekken om aan dezen nieuwen nijverheidstak, in het belang van landbouw, handel en fabrijkwezen, eene gewenschte ontwikkeling bij te zetten; is eenmaal die tak in gang, en wordt hij, zoo als bij goede oplettende behandeling wel te verwachten is, met eenen gelukkigen uitslag bekroond, dan zullen na-ijver en eigenbelang aldra meerdere plantaadjen doen ontstaan, die den ons te volgen geslachten nog tot zegening zullen blijven verstrekken.

SCHEEPSBERIGTEN.

BATAVIA.

Aangekomen.

Juli 30—brik *Johanna*, J. Gregorij, van Samarang den 24sten juli, passagiers: de heer Kuijt en familie.

Juli 31—brik *Banhong*, Malle, van Cheribon den 25sten juli, passagier: de heer J. F. Haikema.

Aug. 1—brik *De Hoop*, F. Landouw, van Soerabaija den 22sten juli, met Zr. Ms. troepen, passagiers: de heeren Heeger, Vidal, Holson, mevrouwen Koster, Abergaan en familie.—stoom-boot *Van der Capellen*, A. Davidson, van Samarang den 29sten dito, passagiers: de heeren T. Miln, Scott, Bischoff, Specht, Sanier, Davidson en Franz.

Vertrokken.

Juli 31—schoener *Anna*, V. Vallet, naar de Molukkos.

Aug. 1—schip *Fathoor Rachman*, F. X. Kool, naar Sumanap. — brik *Johana*, J. Gregorij, naar Tanara.

Aug. 2—schoener *Tartar*, R. Sijmons, naar Soerabaija.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. korvet *Anna Paulowna*; schepen Oemar Osman, Koophandel, Pekalongang, Fatal Barie, Lord Minto; stoot-boot Van der Capellen; brikken Carolina, Amsterdam, Jinhien, De Cock, Tjoempo, Foengfie, Bianhong, De Hoop; barken Sheva, Experiment, Boeroeng. — Eng. schepen Abgarus, Grenock.—Amerik. schip Palladium.—Portugeesch schip Admiraal Buijskes.—Atjiensche brik Lexmeij; bark Diana.—Chinesche jonken Hongkiat, Hoantjie, Haijsoeij.

SAMARANG.

Aangekomen.

Juli 25—stoom-boot *Van der Capellen*, A. Davidson, van Batavia en Pekalongang den 21sten juli, passagiers: de heeren Temminck en Hartzinck.

Juli 27—brik *Harriet*, W. H. Nash, van Batavia den 18den juli, passagier: luitenant H[illegible].—brik *Margaretha Engeltina*, A. de Bruijn, van dito den 14den dito, passagiers: de heeren J. K. Lootens, van der Lipp en mevrouw Hulfart.—Chinesche brik *[illegible]*, Tan Ngauwsoeij, van dito en Cheribon, Tagal en Pekalongang den [illegible]den dito.—bark *Philadelphia*, H. J. Greene, van Soerabaija en Rembang den 26sten dito, met Zr. Ms. troepen.

Vertrokken.

Juli 26—schip *Johanna Maria Wilhelmina*, J. Ross, naar Soerabaija.

Juli 27—brik *De Hoop*, F. Landouw, naar Batavia, passagiers: de heeren J. W. Nijs, C. L. Vidal, F. van der Burgh, P. A. Heeger, mevrouwen Arbergaan en de weduwe Koster.

SOERABAIJA.

Aangekomen.

Juli 24—Amerik. brik *Java*, N. Osgood, van Bima.

Juli 25—brik *Margareth*, Intje Raseep, van Bima.—schoener *Tambakboij*, D. C. L. van Blommestein, van Samarang.

Vertrokken.

Juli 26—schip *Mastora*, Saij Alowie Habassij, naar Samarang en Batavia, passagiers: mevrouw Smit en dochter, 1 kind van den heer Baunhard, mevrouw Knops en kind.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. korvet *Zwaluw*; schoener *Zephijr*; schepen Sumanap, Jes[illegible]; brikken Mercator, Margaretha; schoeners Drake, Dolphijn, Tambakboij, Vliegende Vis; galias Kim Hokhim; barken Nodamoliosoor, Regret, Fa[illegible] kair, Boeroeng.—Amerik. brik Java.

(*Zie verder het bijvoegsel.*)

Bijvoegsel der Javasche Courant.

DINGSDAG, den 3den Augustus 1830.

Gadinghebbenden adresseren of vervoegen. zich en worden verzocht bij de uitbesteding tegenwoordig te zijn, dan wel gemagtigden te zenden, bij

Den Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen,
Batavia, *den 2den augustus 1830.* J. C. REIJNST.

—Ten gevolge van eene gemaakte bepaling door het Gouvernement, wordt aan het publiek bekend gemaakt, dat de hoofdkommies voor de perceptie der middelen is gemagtigd tot het teekenen en kwiteren voor alle de door hem gedane ontvangsten.

Batavia, *den 29sten julij 1830.* *De Algemeene Ontvanger,* J. SCHILL.

—De Resident van Kadoe maakt bij deze aan een ieder, dien het zoude mogen aangaan, bekend, dat ten zijnen kantore, gedurende den loop der maanden augustus en september aanstaande, tot de ontvangst der belasting op de lijfeigenen, *à een spaansche mat* per hoofd, voor dit loopende jaar, dagelijks van 's morgens 8 tot 's middags 2 ure, (uitgezonderd feestdagen) zal worden gevaceerd.

De Resident van Kadoe,
Bij afwezigheid.
De Secretaris,
BAUD.

—De Resident van Banka, roept bij deze op elk en een iegelijk, die vermeent eenig regt te hebben op de navolgende praauwen in de maand mei jl., op het eiland Billiton in beslag genomen; als.

1°. Eene praauw Pantjallang ter hoogte van Tanjong Tamalan door de opvarenden verlaten bevonden en door de kruis-vaartuigen der residentie, te Muntok opgebragt, waarop zich bevonden:

1 Koperen kanon wegende 70 ponden, 1 koperen lilla wegende 65 ponden, 3 donderbossen, 1 geweer, defect, 5 krissen, 9 pieken (1 zonder lemmer), 9 harpoenen, 1 patroontasch, defect, 420 ponden agar agar, en 989 ponden dammer.

2°. Eene praauw Pemankal, als boven liggende in de Rivier Kiebang, zonder inventaris.

3°. Eene praauw Toop ter grootte van 10 koijangs als boven in de Songij Tjirotjoep, en welke volgens ingewonnen berigten diende om geroofde goederen naar Linga overtevoeren, waarop zich bevonden:

1 Koperen lilla wegende 68 ponden, 1 koperen lilla wegende 97 ponden, 1 kopere lilla wegende 124 ponden. 1 koperen lilla wegende 206, en eindelijk:

Eene praauw Manjang, groot 2½ koijangs, mede in de Songij Tjirotjoep geheel verlaten bevonden, zonder inventaris;

Met verder kennisgave, om zich binnen den tijd van drie maanden gerekend van heden, zijn goed regt daarop te bewijzen, zullende na verloop van dien daarmede volgens de wetsbepalingen gehandeld worden.

Muntok, *den 13den julij 1830.* *De Resident voornoemd,* DU BUIJ.

—De Resident van Banka, maakt bij deze bekend, aan de belanghebbenden, dat door twee policie dienaren op den 5den mei jl., zijn achterhaald in de Rivier Ceerouw van eene aldaar liggende kleine praauw Sampang, de navolgende goederen; als:

8. *acht* kuëns Sombaija, 3. *drie* stuks blaauwe gerassen, 10. *tien* sarongs Boegies en 1. *een* kodie geel nanking.

Zij die vermeenen eenig regt op de bovenstaande goederen te hebben, worden mitsdien uitgenoodigd zulks binnen den tijd van drie maanden door gegoede bewijzen te staven, terwijl na verloop van voorsch. tijdvak daarmede volgens de wetsbepalingen zal worden gehandeld.

Muntok, *den 13den julij 1830.* *De Resident noornoemd,* DU BUIJ.

—De Hoofdingenieur van den Waterstaat en 's Lands Gebouwen zal, op deswege bekomen autorisatie, en onder nadere approbatie van Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal, op woensdag den 11den augustus 1830, des morgens ten 10 ure, op de Gouvernements bazaar op Molenvliet, aan den minsteischende uitbesteden:

Het bouwen van een nieuw huis, op het erf letter G, te Weltevreden.

Bestek en conditien liggen van heden af, ter visie, ten kantore van den ondergeteekende op Molenvliet, terwijl gegadigden dagelijks aanwijzingen in loco kunnen bekomen, bij den opziener over de gebouwen te Weltevreden.

De Hoofdingenieur voornoemd,
Batavia, *den 2den aug. 1830.* J. TROMP.

VASTGESTELDE PRIJZEN.

	BATAVIA.		SAMARANG.		SOERABAIJA.	
	guld.	*cents.*	*guld.*	*cents.*	*guld.*	*cents.*
Tarwen brood de 14 oncen.	„	25	„	30	„	33½
Varkens-vleesch het katje.	„	26	„	40	„	32
Ossen-vleesch het pond .	„	20	„	50	„	16

MARKTPRIJZEN.

	BATAVIA.		SAMARANG.		SOERABAIJA.	
	guld.	*cents.*	*guld.*	*cents.*	*guld.*	*cents.*
Klapper-olie per takker of 33 bottels	6	„	9	„	4	„
Idem per bottel	„	25	„	40	„	„
Katjang-olie per takker .	5	50	7	„	4	„
Idem per bottel	„	20	„	24	„	„
Dempel-olie per pikel .	„	„	37	„	22	„
Rijst per koijang . . .	100	„	90	„	90	„
Idem per gantang . . .	„	45	„	30	„	40
Koffij per koijang . . .	„	„	„	„	600	„
Brandhout de vadem van 18 voeten op 6	14	„	24	„	12	„

VERKOOP VAN GOEDEREN.

De Nijs, Brown en *Co.* hebben met de laatst aangekomen schepen ontvangen eenige provisien, enz.

—Te koop, op de zuidoostzijde van het Koningsplein, boter à *f* 1: 60 per pond, peper à *f* 2 per gantang, koffij à *f* 2 per gantang, en versche gezuiverde tamarinde.

—Uit de hand te koop de landen Kaliedras en Bergvliet, met of zonder inventaris; te bevragen bij den eigenaar

P. ARENDS.

—Pas aangebragt bij *J. Johannes*, op de Groote Rivier, versche manilla cigaren, Engelsch bier, roode wijn, en zwart en blaauw laken, alles eerste kwaliteit.

GEBOORTEN.

Heden verloste van eenen zoon, *H. S. E. van der Riet*, geliefde echtgenoote van

C. S. R. WIJNMALEN.

Pasoeroean, *23 julij 1830.*

STERFGEVALLEN.

Heden overleed mijn geliefde echtgenoot, de heer *H. T. Hesselaar*, oud 58 jaren, in leven luitenant van de schutterij, mij nalatende vijf nog zeer jonge kinderen en diep door mij betreurd wordende.

Pasoeroean, *den 19den julij 1830.* CHARLOTTA MEIJER. weduwe *H. T. Hesselaar.*

—Heden overleed alhier mevrouw *Maria Dorothea Scheps*, weduwe van wijlen den weledelen gestrengen heer *Johannis Hesselaar*, in den ouderdom van 69 jaren. Haar godvruchtig en braaf karakter zal haar lang in het aandenken van vrienden en bekenden doen verblijven.

Pasoeroean, *den 22sten julij 1830.* *De test. medeëxecuteur,* C. VOS.

—Heden overleed mijn echtgenoot, de heer *J. Ott*, in leven officier van gezondheid der 2de klasse. Alle degenen, welke iets van deszelfs boedel te vorderen mogten hebben, dan wel verschuldigd zijn, gelieven daarvan aangifte en betaling te doen, binnen zes weken, aan

Besoekie, *21 julij 1830.* J. M. MENSING, weduwe *Ott.*

—Ik heb het droevig berigt ontvangen van het overlijden van mijnen schoonvader *Cornelis Jan Adriaan Stakman*, oud secretaris der kolonie Demerarij, en het bijna gelijktijdig afsterven mijner dierbare echtgenoote *Maria Cornelia Stakman*, mij drie kinderen nalatende.

Mijne aanhoudende ziekten doen mij mijne vrienden verzoeken mij van condoleantien te verschoonen.

Batavia, *30 julij 1830.* K. C. BOSSE.

—Gisteren avond overleed alhier de heer *Barend Abrahams*, in leven kamerbewaarder van Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal.

Voorts worden alle degenen, die aan hem verschuldigd zijn, dan wel van hem te pretenderen hebben, verzocht, daarvan aangifte of betaling te doen aan de ondergeteekenden, binnen den tijd van zes weken, van heden af gerekend.

Tevens worden diegenen, waarvoor de overledene zich als borg mogt hebben geinterponeerd, ook verzocht, zich binnen den gezegden tijd van anderen borgen te willen voorzien.

De testamentaire executeuren,

Batavia, LEVIE HARTOG.

2 augustus 1830. CHRISTIAAN HEIJER.

NAGELATEN BOEDELS.

Krachtens gepronuncieerde vonnissen bij den raad van justitie alhier, de dato 16 en 30 junij jl., worden de preferent en concurrent verklaarde crediteuren der insolvente boedels van wijlen *F. B. van Nidek* en de majoor der Mooren *Oesin Sap Palekat* opgeroepen, om de hun toegewezene gelden, onder cautie de restituendo, te komen ontvangen ter secretarie der desolate boedelkamer alhier, terwijl bij nalatigheid hierin, zal worden gehandeld als art. 17 van het provisioneel reglement op de administratie der desolate boedels in Nederlandsch Indië voorschrijft.

Namens de desolate boedelkamer.

Samarang, *De secretaris,*

24 julij 1830. A. HOUTKOPER.

—Elk en een iegelijk, die iets te vorderen heeft, dan wel verschuldigd is, aan den boedel van wijlen den heer *Theodorus Cornelis Rudolph*, in leven waarnemend civiele gezaghebber te Boelokomba en Bontain, worden mits deze opgeroepen, om daarvan aangifte of betaling te doen, binnen den tijd van drie maanden, gerekend van heden, aan

Den gesubstitueerden executeur

Soerabaija, *in gemelden boedel,*

den 21sten junij 1830. BOHRE.

—Alle degenen, welke iets te vorderen hebben van, dan wel verschuldigd zijn aan den boedel van wijlen *P. W. Doeve*, worden door de ondergeteekende executeuren verzocht daarvan opgave of betaling te doen, binnen den tijd van zes weken, te rekenen van heden. Ook worden diegenen, voor wie de overledene zich als borg mogt geinterponeerd hebben, verzocht, zich van andere borgen te willen voorzien.

M. M. IPSEN,

Samarang, Wedewe *Doeve.*

den 24sten julij 1830. J. A. DOEVE.

POST-KANTOOR.

BATAVIA.

Wordt ter kennis van het publiek gebragt, dat aan het postkantoor te Batavia pakketten voor brieven geopend zijn, om te worden verzonden:

naar	schip	kapitein
Antwerpen,	*Ned. schip Koophandel*,	Keijser.
Idem,	*Amerik. schip Palladium*,	Cloutman.
Port-Louis,	*Eng. bark Abgaris*,	Duncan.
Sinkapoer en Siam,	*Siams. dito Oendie*,	I-ap Soekoeij.

Batavia, *De Postmeester,*

den 30sten julij 1830. P. A. BIK.

VERTREKKENDE PERSONEN.

D. Pelle vertrekt naar Europa; deszelfs gemagtigde *Benoist*, stads apotheker te Samarang.

VERSCHILLENDE BEKENDMAKINGEN.

Te huur een huis op Kramat en twee huizen in kamp Scott; adres bij *Morgan*, *King* en *Co.*

—Te huur, om met primo september te worden aanva[illegible] het huis van den heer *Rendorp*, te Tanabang, thans [illegible] woond door den heer *Godin*.

LIEFHEBBERIJ-TOONEEL

Te Weltevrede.

Onder de Zinspreuk:

UIT DESINT VIRES TAMEN EST LAUDANDA VOLUNTAS.

1ste Representatie van het achtste Tooneel-jaar.

Op vrijdag den 6den augustus 1830.

OTHELLO,

OF DE

MOOR VAN VENETIEN.

Treurspel het Fransche van DUCIS, vrijgevolgd,

en na hetzelve.

HET LANDHUIS AAN DEN GROOTEN WEG,

Blij-spel in *een* bedrijf

Naar het Hoogduitsch van

A. VON KOTZEBUE,

door

J. S. VAN ESVELDT HOLTROP.

De deuren zullen niet voor *zes ure* geopend word[en]. Men zal ten *half zeven ure precies* beginnen. Bij [het] verlaten der zaal, zal men zich van een contramerkje d[ie]nen te voorzien.

Tot de afgave der bewijzen van toegang, *voor d[e] representatie*, [illegible] geaccordeerd, in het postkanto[or] te Weltevrede, op woensdag den 9den junij 1830, zij[nde] de dag der Representatie, des voormiddags van 8 tot [des] middag ten 2 ure. Zullende op genoemd kantoor, inte[e]kening lijsten gereed liggen, voor diegenen welke op [de]zelve nog verkiezen inteschrijven.

De heeren inteekenaren worden vriendelijk verzocht h[un]ne entré-billetten tegen contante betaling te laten af[ha]len, zullende bij gebreke van dien, geene worden gegeven.—Ook zullen op den avond der representat[ie] aan de deur geene lootjes worden uitgereikt, dan alleen [aan] vreemdelingen.

Niemand zal worden toegelaten op entré-billetten [niet] op naam van den houder staande; zullende ten naa[u]ste daarop worden gelet.

Namens de Directie,

S. HELWIG, *secretaris.*

TE BATAVIA TER LANDS DRUKKERIJ.